

הקמת מערכת בתי המשפט במדינת ישראל

ה שופט אליקים רובינשטיין

פתח דבר

מדינת ישראל חיה חיים אינטנסיביים. הציבור קשוב לחדשות לא רק מדי יום, אלא לעתים אף מדי שעה ומדי מהדורה. דחיסות המאורעות מעסיקה את כולנו בענייני ההווה, ואלה הופכים מהר מאוד היסטוריה שנשכחה. אירועים בני עשור נראים היסטוריה נושנה, גם אם ימיהם כימי המדינה, וכשמדובר בהיסטוריה של ימי טרום המדינה, על אחת כמה וכמה. ואולם, מבט ראוי אל העבר הוא המסד שעל פיו ניתן להבין את ההווה, ונושאי המשפט אינם יוצאים מכלל זה. המבקש להכיר את המשפט הישראלי, חשוב שיביט אל שורשיו מימי קום המדינה ושנות עיצובה הראשונות, ואל הדרך שצמחה בה מערכת המשפט המוכרת לכולנו היום. בעמודים הבאים תתואר הקמתה של מערכת השפיטה בשנותיה הראשונות, עד שנחקק חוק השופטים בתשי"ג-1953, אשר עיצב גם את שיטת הבחירה של השופטים הנוהגת מאז.

עם לידתה של המדינה בה' באייר תש"ח (14.5.1948), נולדה מערכת המשפט. יסודותיה המשפטיים הושתתו על המערכת מימי המנדט הבריטי, אך הרוח שפיעמה בה היתה זו של המדינה היהודית החדשה, שביקשה להגשים חלום דורות ולממש את החזון הציוני. מיד עם הקמת המדינה החלו בתי המשפט המחוזיים ובתי משפט השלום פועלים במקומותיהם. אולם רק בתום ארבעה חודשים, ב'י' באלול תש"ח (14.9.1948), נפתחו במגרש הרוסים בירושלים שערי בית המשפט העליון, והוא היה לרשות הממלכתית הראשונה שהוקמה בירושלים הבריה.

מפתיע ככל שהדבר עשוי להישמע לבן זמננו הנדרש למעמדה של מערכת בתי המשפט במדינה, זו לא היתה חלק ממוסדותיה של המדינה היהודית שבדרך. מוסדות היישוב - הנהלת הסוכנות היהודית והוועד הלאומי - לא כללו מערכת משפט. אדרבה, מערכת המשפט בארץ ישראל המנדטורית היתה בריטית והיישוב זיהה אותה עם השלטון הבריטי, שלטון שמאבק היישוב בו איפיין במיוחד את שנותיו האחרונות בארץ. השלטון הבריטי-המנדטורי "לא היה שונה הרבה, ברוח ובמעשים, משלטון קולוניאלי, כפי שהיה נוהג במושבות של הכתר הבריטי. השלטון, על פי טבעו של שלטון קולוניאלי, לא היה מחויב לערכים של דמוקרטיה, אלא בעיקר לאינטרס של

הכתר. לצורך זה השלטון הקנה לעצמו, באמצעות פקודות ואמצעים אחרים, סמכויות מפליגות. הסמכויות שהוקנו לשלטון לא גילו כבוד ראוי לזכויות היסוד של האדם, אלא להיפך, איפשרו פגיעה קשה בזכויות אלה"¹.

ועם זאת, עובדה היא - פרדוכסלי ככל שייראה הדבר - כי במסגרת השלטון המנדטורי בשל עצמו פעלה מערכת המשפט בעלת אי-תלות לא מבוטלת². עשרות שופטים יהודים וערבים כיהנו במערכת זו, ושופטיה היהודים ברובם הגדול הם שהיו לשופטים הראשונים בבתי המשפט במדינה היהודית הקמה. עוד ב-1931 כתב לויטננט קולונל פרדריק קיש, מראשי הסוכנות, ביומנו: "אולי השירות הגדול ביותר שיוכל המנדט הבריטי להעניק לנו היא מערכת שיפוט חופשית כליל מפוליטיקה, כמסורת באנגליה". למרות הסתייגות מרבית מדרכי השלטון המנדטורי ומפעולותיו, הוא בנה תשתית למערכת משפט, הן במשפט המהותי והן בבתי המשפט. מערכת זו היתה מבוססת על המשפט האנגלי, שהוא אחת משיטות המשפט המרכזיות בעולם, והיא שימשה היטב את המדינה הצעירה בראשיתה. בצורות שונות עדיין מצויה מערכת משפט זו עמנו גם ביובלה השני של המדינה, בדמות דברי חקיקה מנדטוריים, חלקם בנוסח חדש וחלקם בתיקונים שונים העומדים בתוקפם.

עוד על מוסדות ומשפט בתקופת המנדט

כשקמה מדינת ישראל נוסדו מוסדות השלטון שלה על גבי תשתיות ערכיות ומוסדיות קיימות של "מדינה שבדרך". בתקופה שקדמה למדינה בנה היישוב היהודי, בשיתוף עם התנועה הציונית, מערכת מוסדות שהפכה עם קום המדינה, בשילוב עם חלק ניכר מתשתית הממשל המנדטורי, למערכת מוסדותיה של המדינה הצעירה. אמרנו כי תחום המשפט לא נמנה עם התחומים שבהם כונן היישוב היהודי מוסדות משלו. היישוב היהודי קיבל עליו את המערכת המשפטית הבריטית, בעיקר בשל כוח האכיפה שלה על ידי המשטרה, התביעה ובתי המשפט, הן בתחום הפלילי, שנוקק כמובן להסדרה שלטונית גם כלפי היישוב היהודי וגם כלפי היישוב הערבי, והן בתחום האזרחי. כזכור, היו בארץ ישראל המנדטורית, שתי עדות לאומיות מרכזיות, היהודים והערבים, וביניהן

¹ השופט יצחק זמיר, בג"ץ 2390/96 קרסיק ואח'י נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(2) 625

² אי רובינשטיין שופטי ארץ, תשמ"א-1980. 18-23

שררו יחסים מתוחים מטבע הנסיבות. הממשל הבריטי כונן מערכת בתי משפט שפעלה כלפי כלל האוכלוסייה, ובתוכה - כאמור - שופטים מהציבור הערבי ומהציבור היהודי. עם זאת יוזכר, כי המשפטנים לא היו חלק בולט בהנהגת היישוב, ואומנות המשפט לא הייתה חלק מן האתוס שעליו חונך היישוב³.

הכנות לכינון מערכת השפיטה בין כ"ט בנובמבר וה' באייר

מטבע הדברים במדינה שקמה בתמרות אש ובעשן מלחמה התמקדה ההנהגה, בראשות דוד בן גוריון, בעניינים המדיניים הבעורים, ובמיוחד בנושאי הביטחון. כינון מערכת משפט, עם כל חשיבותו המהותית במדינה מתוקנת, עניין באותה עת בראש ובראשונה את המשפטנים. על כתפיהם הוטלה המשימה לכונן מערכת משפט ושפיטה בישראל. באוקטובר 1947 הקים הוועד הלאומי מחלקה משפטית בראשות ד"ר זרח ורהפטיג שראתה כמשימתה עשיית הכנות לכינון המדינה בתחום המשפטי. גם אגודת עורכי הדין היהודים בראשות עו"ד מנחם דונקלבלום דנה בנושאים הקשורים לכינון המדינה, וכן נערכו בקרב המשפטנים דיונים בדבר מקומו של המשפט העברי במדינה העתידה. בדצמבר 1947 הקימה ועדת המצב, הגוף שפעל מטעם הסוכנות היהודית והוועד הלאומי לכינון מוסדות המדינה, "מועצה משפטית" בראשות עו"ד דב יוסף, מוותיקי עורכי הדין ואישי הציבור ולימים שר המשפטים, ועמו משפטנים בולטים. ואולם, תפקידיה של המועצה לא כללו את הקמת בתי המשפט, והיא קבלה על כך; מנגד קבלו השופטים היהודים בממשלת המנדט על שלא שותפו בהכנות למדינה; פעולה שגרמה התרוצצות לא מעטה תוך אי בהירויות באשר לסמכויות. ועוד, באותו זמן עדיין הניחו, לאור תכנית החלוקה, כי ירושלים לא תיכלל במדינה היהודית, ודובר על בית משפט עליון בתל אביב או בחיפה, או אף על פי בית משפט עליון נייד. נושאים שנדונו אז היו מספר השופטים, הסמכות החוקתית ומינוי שופט ערבי. נושאים אלה עודם על סדר יומנו כיום.

ועדת המצב באמצעות אנשי המועצה המשפטית הכינה המלצות על השופטים היהודים בבתי המשפט המנדטוריים; בסופו של דבר טיפל במינויים מי שהופקד על הנושא המשפטי במועצת העם, פנחס רוזן (פליכס רוזנבליט), לימים שר המשפטים, וכמעט כולם מונו. שאלת מעמדו של

³ א' ויתקון, "המשפט בארץ מתפתחת", ספר היובל לפנחס רוזן, תשכ"ב, 66-73.

המשפט העברי העסיקה את המשפטנים באותו הזמן ובמיוחד את אלה מן הציבור הדתי. רבים מן המשפטנים סברו, כי בעתות גאולה יש מקום להפיח מנשמת המשפט העברי במשפט המדינה העברית, אך רק מעטים בהנהגה המשפטית נכונים היו להפכו למשפט המדינה⁴, ומטבע הדברים היו כרוכים קשיים רבים בכך.

ערב קום המדינה הוחלט לאמץ את שיטת המשפט המנדטורית הקיימת. השעה לא היתה כשרה למעבר לשיטת משפט שונה, והמשפט המהותי המנדטורי היה סביר במידה רבה, למעט הוראות חוק שכוונו מלכתחילה לפגוע ביישוב היהודי. בהחלטה זו נמנע תוהו ובוהו. לשיטה המנדטורית היו יתרונות וחסרונות. היא היתה מוכרת למשפטני הדור, אך גם הכילה מרכיבים מן המשפט העות'מאני ותקנות ההגנה (שעת חרום) 1945 הקולוניאליות. דברי החקיקה המסגרתיים הראשונים - המנשר מיום הכרזת העצמאות ואחריו פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, סעיף 11, שנתקבלה ב-19.5.48, שימרו את המשפט הקיים בתוקפו "בשינויים הנובעים מהקמת המדינה ורשויותיה". חלק משינויים אלה כללו, למשל, את ביטול "הספר הלבן" בנושא עלייה וקרקעות. הופעלו בתי המשפט - לרבות בירושלים, וזאת למרות שהסטטוס העתידי שלה לא היה ברור (על פי תכנית החלוקה מ-29.11.47 צריכה היתה להיות קריה בינלאומית), וכן נקבעה (סעיף 17 לפקודת סדרי השלטון והמשפט) המשכיות בתי המשפט המנדטוריים, ומיד הוחל במינוי שופטים.

תוך פחות משבועיים מקום המדינה, מינה שר המשפטים את שופטי בתי המשפט השלום ובתי המשפט המחוזיים, בהתאם לסעיף 14(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, שלפיו הועברו כל סמכויות מלך בריטניה והנציב העליון לממשלה הזמנית, וממנה הואצלו לשר המשפטים. מאוחר יותר הקים השר ועדות מייצעות למינוי שופטי בתי המשפט המחוזיים ושופטי בתי משפט השלום.

למרות המצב המדיני והבטחוני הנזיל התייצבה המערכת תוך זמן קצר יחסית. ככלל, ניצלה מערכת המשפט, מסכנת הפוליטיזציה שארבה לפתחה במסגרת הפוליטיזציה הכללית שפשתה

⁴ עסק בכך במיוחד הרב הראשי ד"ר י.א. הרצוג, שהכין מצע למדינה היהודית במסגרת התורה; ראו חוקה לישראל על פי התורה, כרך א', סדרי שלטון ומשפט במדינה היהודית, בעריכת איתמר ורהפטיג, תשמ"ט.

במנגנון המינהל הממשלתי. העובדה שהתקיים רצף במינויים של רוב השופטים היהודים מן המערכת המנדטורית אל המערכת החדשה, יצרה גוף מגובש של אנשי מקצוע שהיו מחסום בפני פוליטיזציה. גם מאוחר יותר, במינויים שלא מקרב השופטים המנדטוריים לא ניכרה תופעה בולטת של מינויים פוליטיים. לעת ההיא טרם מונו שופטים ערבים. השעה לכך תבוא מאוחר יותר.

הקמת בית המשפט העליון

בית המשפט העליון לא כונן מיד עם קום המדינה. תחילה הוענקה סמכות בג"ץ באופן זמני לבית המשפט המחוזי בתל אביב (לבג"ץ היו אז סמכויות מצומצמות בהמשך לסמכויותו מימי המנדט). כדי לשקול ביישוב הדעת את מינויים של השופטים לערכאה העליונה, נקבע בפקודת בתי המשפט (הוראות מעבר), כי בית המשפט העליון יחל לפעול ביום שיקבע שר המשפטים, מקום מושבו ייקבע על ידי הממשלה הזמנית, ושופטיו יתמנו על פי הצעת שר המשפטים על ידי הממשלה הזמנית באישור מועצת המדינה הזמנית. זאת, בשונה ממינויים בימי המנדט על ידי הרשות המבצעת בלבד - הנציב העליון "על פי הוראה מאת המלך". אם נרצה, דמה ההסדר שנקבע בראשית ימי המדינה למינוי שופטים פדרליים בארצות הברית על ידי הנשיא באישור הסנט. פנחס רוזן, שהיה שר המשפטים בממשלה הזמנית (ובמשך שנים רבות אחר כך) יחד עם ד"ר משה זמורה, שהיה מן הבולטים שבין עורכי הדין בארץ, הרכיבו יחד רשימת שמות של משפטנים, מועמדים למשרת שופטי בית משפט עליון. הרשימה ביקשה לשקף את מגוון הדעות ביישוב. איש מהשופטים לא היה עסקן מפלגתי ולא זוהה ככזה, אך שניים מן המתמנים היו בעברם מקורבים לזרם המרכזי בתנועת העבודה (מפא"י) - ד"ר זמורה ועו"ד אולשן, אחד - מקורב לחוגים ה"אזרחיים" במובנם הציבורי - ד"ר מנחם דונקלבלום, אחד לתנועת המזרחי - הרב פרופ' ש' אסף (שלא היה עורך דין במקצועו אך מומחה למשפט העברי), ואחד ייצג את ההמשכיות עם מערכת השפיטה המנדטורית - השופט ד"ר ש"ז חשין. שם המקצועי של המתמנים היה ללא רבב, והמינויים לא נתפסו כבעלי אופי פוליטי במובן הצר.

ב-14.7.48 הביאה הממשלה הזמנית לאישור בפני מועצת המדינה את רשימת המועמדים. הממשלה דנה ואישרה את המינויים ב-22.7.48 וד"ר משה זמורה מונה לנשיא בית המשפט העליון. מאז אישור הרכבו של בית המשפט במועצת המדינה הזמנית עד לפתיחתו הרשמית חלפו שישה שבועות, ובמשך התקופה הזאת עדיין נשמעו קולות רבים, בעיקר מתוך החוגים הדתיים,

שטענו שמחמיצים הזדמנות להשתית את מערכת המשפט על עקרונות המשפט העברי או לפחות הזדמנות להחיל יותר מהם במשפט מדינת ישראל. (במיוחד נדרש לכך הרב הראשי הרצוג, שהיה פעיל מאוד בתחום זה). אחרי קום המדינה, בטרם נחקק חוק השופטים, היה על הכנסת לחוקק חוק שיכשיר פורמלית את מינויו של השופט הרב פרופ' אסף, שלא היה בעל הכשרה משפטית כנדרש בדין, ומונה כדי לייצג את המשפט העברי ורוחו.

פתיחת בית המשפט

בית המשפט העליון נפתח בירושלים בי"ב באלול תש"ח, 14.9.48. רק מפני שלא נמצא משכן מתאים בתל אביב, החליטו ברגע האחרון, באישורו של דוד בן גוריון, לשכן אותו בבניין במגרש הרוסים שבו שכן בית המשפט העליון בתקופת המנדט. חלפו ארבעים וארבע שנים עד שנכנס למשכן הקבע שלו בקרית הממשלה על שם בן גוריון, לאחר גלגולים שונים ותכניות שונות.

סקס הפתיחה של בית המשפט העליון היה אופייני לאווירת הימים ההם. משתתפיו ראו בו אירוע היסטורי, המקיים את דברי הנביא "ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצך כבתחילה" (ישעיהו א' כ"ו). התקשורת דיווחה על כך ש"עיני רבים (בטקס) היו לחות מדמעות גיל..." (הארץ, 15.9.48), ושר המשפטים תיאר את השופטים כ"אנשי חיל, יראי אלהים, אנשי אמת, שונאי בצע", על פי המקרא בשמות י"ח כ"א.

המאבק לאי-תלות ונגד פוליטיזציה

בראשית דרכו היה על בית המשפט לבסס את מעמדו ולעצבו יש מאין, כדי לרכוש את אמון הציבור, ולהבטיח עצמאות, אי-תלות וא-פוליטיזציה. שלטון החוק לא היה עיקרון שצמח מתוך התרבות הארגונית והפוליטית של היישוב, אך היה מוכר לשופטים כעקרון יסוד של המשפט האנגלי.

לימים קיבלה מגמת הא-פוליטיזציה המודעת של מערכת המשפט ביטוי בסעיף 13 לחוק השופטים, התשי"ג-1953, בו נאמר "אין על השופט מרות בענייני שפיטה זולת מרותו של החוק" (כיום קובע סעיף 2 לחוק-יסוד: השפיטה "בענייני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת מרותו של הדין"). כדברי שר המשפטים רוזן, בהביאו את הצעת החוק לקריאה ראשונה בכנסת, כלל זה הוא "נחלת כל העמים הנאורים, שכל שופט הוא בלתי תלוי ואינו עתיד ליתן דין

על פסקיו אלא למצפוננו בלבד". זו היתה התפיסה שעל פיה הנחה עצמו בית המשפט מלכתחילה. המאבק לא-פוליטיזציה ולא-תלות התבטא בכך שהשופטים נמנעו מלהתחכך במערכת הפוליטית, אך בראש ובראשונה התבטא בפסיקתו של בית המשפט, שביססה את מעמדו.

לא קלה היתה הדרך, כי בשונה מחברי הכנסת והממשלה, לא היו השופטים "אבות מייסדים", והציבור הכיר אותם פחות. היו פסקי הדין שהיוו ציון דרך במאבק זה: כזה היה פסק הדין שבו נקבע כי אין לפסול מורה בגלל דעותיו הפוליטיות⁵, וכזה היה פסק הדין שבו נדונו שאלות יסוד של חופש הביטוי במשטר דמוקרטי⁶. בשני פסקי הדין הוחלט נגד הרשות המבצעת, ולכן הם היו ציוני דרך בביסוס מעמדו של בית המשפט באותן שנים ראשונות. דברי ח"כ אליהו לנקין מן האופוזיציה (תנועת החרות), הם ביטוי להצלחה. הוא אמר בכנסת בינואר 1951 "יש לי הרושם כי כולנו... חושבים שהשופטים שלנו העלו לא במעט את קרנו של בית המשפט בישראל. זהו אולי המוסד היחיד במדינה שכלפיו אין כל טענות ומענות משום צד ביישובי⁷."

אכן, היתה בפסיקת הימים ההם מודעות לכך שבית המשפט נוטל חלק בבנייתה של מדינה והצרכים הנובעים מכך, בחינת שליחות ציונית. גם בתנאים המורכבים של אותם ימים, הונחו יסודות למאבק על זכויות האזרח. לדוגמה, פסק הדין בעניין מעצר מנהלי של פלוני מן הציבור הערבי⁸.

מינוי שופטים - השיטה הישראלית

כיצד ממנים שופטים? מטבע הדברים שאלה זו מעסיקה, כל מדינת חוק. האתגר הוא למנות אנשי מקצוע מן השורה הראשונה בעלי תכונות אישיות הולמות ולהבטיח את אי-תלותם. במדינות שאוכלוסייתן אינה הומוגנית, מבקשים להבטיח שיקוף של כל חלקי החברה ועיקרי הדעות בה. יש מדינות שבהן מינוי השופטים נעשה על ידי הרשות המבצעת, באחרות ישנו שילוב בין מינוי על ידי הרשות המבצעת ואישור על ידי הרשות המחוקקת, ויש שהשופטים נבחרים בהן בבחירות.

⁵ בג"ץ 144/50 ד"ר ישראל שייב נ' שר הביטחון (פ"ד ה', 399).

⁶ בג"ץ 73/53 קול העם נ' שר הפנים (פ"ד ז' 871).

⁷ דברי הכנסת, כרך 8, עמ' 804; ראה גם א' רובינשטיין, **שופטי הארץ**, תשמ"א-1981, 93.

⁸ ראו בג"ץ 7/48 כרבוטלי נ' שר הביטחון, פ"ד ב' 5.

מדינת ישראל עיצבה שיטה ייחודית למינוי שופטים. ייחודה בכך שהיא כוללת שילוב והשתתפות של כל רשויות הממשל - הרשות המחוקקת, הרשות המבצעת והרשות השופטת, עם נציגי המקצוע המשפטי (לשכת עורכי הדין), ומובטח רוב לגורמים הלא-פוליטיים בוועדה - חמישה מתוך תשעה. את רעיון ועדת המינויים המשולבת, הגה פרופ' יהודה פנחס (ליאו) כהן, והוא הועלה בהצעת החוקה לישראל שהכין בראשית ימי המדינה, הצעה שהיוותה בסיס לדיוני ועדת החוקה שליד מועצת המדינה הזמנית.

בשנת 1951, בימי כהונתה של הכנסת השנייה, הוגשה הצעת חוק השופטים לקריאה ראשונה. באותה שעה כבר יכול היה שר המשפטים, רוזן, לציין שהאי-תלות קיימת בפועל, אם כי להלכה עדיין היה בידי הממשלה (לפי סמכויות הנציב העליון) לפטר שופטים. שר המשפטים הציע שנשיא המדינה ימנה את השופטים לפי המלצת ועדה שכל הרשויות השלטוניות וכן המקצוע המשפטי מיוצגים בה. בהצעה המקורית נכללו בוועדה גם היועץ המשפטי לממשלה ודיקן הפקולטה למשפטים. שר המשפטים הדגיש, כי אסור שבחירת השופטים תהא עניין פוליטי: "השופט שלנו אזרח הוא ככל האזרחים, וזכותו וחובתו ליצור לעצמו דעה פוליטית ולהצביע על פיה בבחירות פוליטיות; אך דבר היותו שופט אינו עולה בד בבד עם פעילות פוליטית ומפלגתית כלשהי. והדברים מן המפורסמות הן, ואינם צריכים ראייה"⁹. ההצעה כללה המלצה למנות "משפטאי מובהק", כדי לאפשר מינויים של משפטנים ידועי שם ממדינות חוץ או אנשי משפט שאינם בעלי הכשרה משפטית פורמלית, והיו שראו בזה דרך למנות מלומדי המשפט העברי. החוק הובא שוב לכנסת בתשי"ג-1953, והתקבל. ועדת המינויים פועלת לפי חוק-יסוד: השפיטה, סעיף 4(ב), במתכונת תשעה חברים שהם נשיא בית המשפט העליון ושני שופטים אחרים של בית המשפט הנבחרים על ידיה ושני נציגי לשכת עורכי הדין. כך הרוב בוועדה איננו פוליטי. בנוסף, כלל חוק השופטים את אורך הכהונה של השופטים (עד גיל שבעים, ובכך הסיר מעליהם את חשש הפיטורין בשל פסיקתם, גם אם לא היה לחשש יסוד מעשי). שיטת המינויים הוכיחה עצמה, ככלל, ותרמה ליצירתה של מערכת שפיטה א-פוליטית ומקצועית.

⁹ דברי הכנסת כרך 8, עמ' 1179.

בשנת תשי"ז-1957, נחקק חוק בתי המשפט שהשלים את חוק השופטים במיסודה של מערכת בתי המשפט ובקביעת סמכויותיה. בשנת 1948 נחקק חוק יסוד: השפיטה, שאיחד והעלה למדרגה חוקתית את ההוראות המרכזיות שבשני החוקים הללו.

לימים הוחל במינויים שבעין הציבורית יצרו שיקוף וגיוון חברתי של בית המשפט. שופט ראשון מן הציבור היהודי המזרחי (אליהו מני) מונה ב-1962; אשה ראשונה (מרים בן פורת) מונתה ב-1977; שופט ערבי ראשון במינוי מלא (סלים ג'ובראן) מונה ב-2004.

סוף דבר

בדברים שכתב לרגל מלאת חמישים שנה לבית המשפט העליון, אמר הנשיא ברק:

"חמישים שנות המדינה הן גם חמישים שנות שיפוט במדינה. כשם שאנו שואלים את עצמנו מה השגנו כמדינה במשך חמישים שנות קיומנו, כך אנו שואלים את עצמנו מה השגנו כרשות שופטת... במשך חמישים השנים הללו הקימו דורות של שופטים, בכל הערכאות, מבנה מפואר של שיפוט ומשפט הלכתי. הם שפטו צדק בין אדם לאדם; בין אדם לשלטון; הם בנו משפט שיפוטי מקיף ומקורי; הם שמרו על עצמאותם האישית. הם זכו באמון הציבור. הם עשו כל זאת בתנאים קשים... בתנאי מלחמה אכזרית ובמצבים של חוסר יציבות כלכלית. הם עשו כן בלא מסורת ממלכתית ובלא תרבות שיפוטית; הם נעזרו במסורת התרבותית של מורשת ישראל, שליוותה אותנו בכל מסענו על פני ההיסטוריה שלנו; הם נשענו על מסורת המשפט המקובל שהוחדרה לארץ ישראל המנדטורית... הם נתנו למדינת ישראל כל שהיה להם. הם קיבלו ממנה סיפור והכרה"¹⁰.

¹⁰ א' ברק, "הם נתנו למדינת ישראל כל שהיה להם" בתוך: בית המשפט, 50 שנות שפיטה בישראל, תשנ"ט.